

Sosiaaliturvakomitean työkokous 14.2.2022

Teams

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Työkokouksen ohjelma

- 09:00 Työkokouksen avaus ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen
- 09:05 Vaihtoehtoisten järjestämistapojen selvitys (Jussi Tervola, Paula Saikkonen, Allan Seuri)
- 11:30 **LOUNAS**
- 12:30 Tilannekatsaus negatiivisen tuloveron valmisteluun (Fransiska Pukander)
- 12:45 Asumisen tuet ja asuntopolitiikka (Tommi Laanti)
- 13:05 Yleisen asumistuen ruokakunta ja yksilöllistämisen mahdollisuudet (Mikko Horko)
- 13:25 Tilannekatsaus haku- ja maksuajankohtia, perhekäsitteitä ja tulokäsitteitä koskevista selvityksistä (Jaana Rissanen)
- 13:40 Yhteenveto ja jatkotyö

Työkokouksen tavoitteet

- Vaihtoehtoisia järjestämistapoja työstävä työryhmä saa komitealta tarvitsemansa palautteen siitä, mihin suuntaan kutakin mallia kehitetään yksityiskohtien osalta
- Asumisen tukia, asuntopolitiikkaa ja asumistuen yksilöllistämistä koskevan linjausesityksen valmistelun suunnan ja rajauksen hyväksyntä

Vaihtoehtoisten järjestämistapojen selvitys

Jussi Tervola, tutkimuspäällikkö, THL, Paula Saikkonen, tutkimuspäällikkö, THL & Allan Seuri, erityisasiantuntija, VM
Sosiaaliturvan vaihtoehtoiset järjestämistavat -selvitystyöryhmä

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Esityksen sisältö

1. Selvitystyöryhmän tausta ja toimeksianto
2. Termien määrittely
3. Ehdotukset arvioitavien mallien yksityiskohdiksi
 - Perustulo ja negatiivinen tulovero
 - Yksi perusturvaetus ja osallistumistulo
 - Perustili
4. Seuraavat askeleet

Miksi vaihtoehtoisia järjestämistapoja selvitetään? 1/2

Komitean kannanotoista:

”Sosiaaliturvan pidemmän aikavälin uudistamista varten tutkimus- ja arviointijaosto alkaa ohjata vaihtoehtoisten sosiaaliturvan järjestämistapojen selvityksiä, jotka tuodaan komitean käsiteltäväksi (kuten perustulo, negatiivinen tulovero, perustili, perusturvaetuuksien yhdistäminen, syyperusteinen järjestelmä).

Selvitysten valmistuttua komitea linjaa sosiaaliturvan pitkän aikavälin uudistamisen periaatteista ja rakenteista välimietinnössään.”

Miksi vaihtoehtoisia järjestämistapoja selvitetään? 2/2

Selvitystyössä tarkastellaan myös, miten vaihtoehtoiset järjestämistavat vastaavat komitean tunnistamiin ongelmakokonaisuuksiin:

1. Sosiaaliturvan monimutkaisuus
2. Ansiotyön ja sosiaaliturvan yhteensovittaminen
3. Viimesijainen turva, perusturva ja asuminen
4. Palvelujen ja etuuksien yhteensovittaminen

Selvitystyöryhmän tehtävä

1. Selvittää sosiaaliturvan vaihtoehtoisia järjestämistapoja sekä vertailla eri järjestämistapojen suhdetta nykyjärjestelmään keskeisten tekijöiden osalta.
2. Muodostaa vaihtoehtoisia sosiaaliturvan järjestämistapoja havainnollistavat konkreettiset mallit vuorovaikutuksessa komitean kanssa, sekä tuottaa niille vaikutusarvioita.
3. Vahvistaa komitean yhteiskunnallista vuorovaikutusta ja yhteiskehittämistä sekä yhteistyötä tutkimusmaailman kanssa (vaihtoehtoiisiin järjestämistapoihin liittyen).

Työryhmäraportin alustava sisältö

1. Tarkasteltavien mallien yleisluonnehdinta ja termien määrittely
2. Mallien tavoitteet ja vasta-argumentit
3. Kirjallisuuskatsaus: Onko malli käytössä jossain? Mitä tiedetään mallien vaikutuksista aiemmista tutkimuksista?
4. Arvioitavien mallien tarkempi määrittely ja arviointimenetelmät
5. Vaikutusarviot
 - Perusoikeusperusta, EU-lainsäädäntö
 - Vaikutukset mm. julkistalouteen, tuloeroihin, pienituloisuuteen, työnteon kannustimiin, osallisuuteen, palveluihin osallistumiseen
 - Vaikutukset eri väestöryhmiin

Järjestämistapoja luonnehditaan mm. seuraavilla sanoilla, jotka on tärkeä määritellä

- **Tarveharkintainen:** Etuuden saaminen ja määrä perustuvat tapauskohtaiseen arviointiin, jossa huomioidaan yksilölliset tarpeet (esim. erityisesti täydentävä toimeentulotuki)
- **Tulovähenteinen:** Etuuden määrä vähenee systemaattisesti tulojen perusteella (esim. soviteltu työttömyysetuus, yleinen asumistuki)
- **Syyperusteinen:** Etuuden saaminen edellyttää tietyn elämäntilanneriskin täyttymistä (esim. työttömyys, työkyvyttömyys)
- **Velvoittava:** Etuuden saaminen edellyttää tiettyä toimintaa, esim. aktiivista työnhakua, kurssille tai palveluihin osallistumista (esim. työttömyysturva)
- **Kuluja korvaava:** Etuus tai etuuden osa maksetaan tiettyjä korvamerkittyjä menoja varten (esim. asumistuki, osa perustoimeentuluesta)
- **Vähimmäisturva:** Viimesijainen taloudellinen tuki, joka vastaa välttämättömän toimeentulon tarpeeseen (PL 19.1 §, toimeentulotuki)
- **Perusturva:** Perustoimeentulon takaavat etuudet (PL 19.2 §, esim. peruspäiväraha, takuueläke)

Työryhmä selvittää seuraavia järjestämistapoja / etuuksia

Järjestämistapa	Selitys
Perustulo	Kaikille tietyn ikäisille maksettava etuus ilman velvoitteita, tulovähenteisyyttä tai enimmäiskestoa
Negatiivinen tulovero	Verojärjestelmän kautta maksettava etuus ilman velvoitteita kaikille tietyn ikäisille henkilöille, joiden tulot jäävät tietyn rajan alle
Yksi perusturvaetus	Nykyiset perusturvaetuuudet yhdistettynä yhdeksi etuudeksi
Osallistumistulo	Osallistumisen perusteella maksettava etuus tai etuuden lisä
Perustili	Henkilökohtainen tilimuotoinen etuus
Nykyjärjestelmä	Syyperusteinen perus- ja ansioturva sekä ei-syyperusteinen vähimmäisturva ja asumisen tuet

Vaihtoehtoisten järjestämistapojen yleisluonnehdinta

	Perustulo	Negatiivinen tulovero	Yksi perusturva-etuus	Osallistumistulo	Perustili	Nykyinen perus- ja ansioturva	Nykyinen vähimmäis-turva
Syyperusteinen			X	(X)	(X)	X	
Velvoittava			(X)	X	(X)	(X)	X
Tulovähenteinen	(X)	X	(X)	(X)	(X)	(X)	X
Kestoltaan rajoitettu			(X)	(X)	(X)	(X)	
Yksilökohtainen	(X)	(X)	X	X	X	X	

- Käsiteltävät vaihtoehtoiset järjestämistavat ovat määritelmiltään hyvin yleisiä, ja ne voidaan toteuttaa hyvin eri tavoin ja eri laajuuksissa.
- Suppeimmillaan ne korvaavat nykyjärjestelmästä yhden etuuden, laajimmillaan koko järjestelmän.
- Usein suomalaisessa keskustelussa mallit kuvaavat vaihtoehtoista tapaa järjestää perusturvaa, mutta mahdollista ulottaa myös vähimmäis- ja ansioturvaan.

Kysymyksiä?

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Tarkasteltavien mallien tarkempi määrittäminen ja vaikutusarviointi

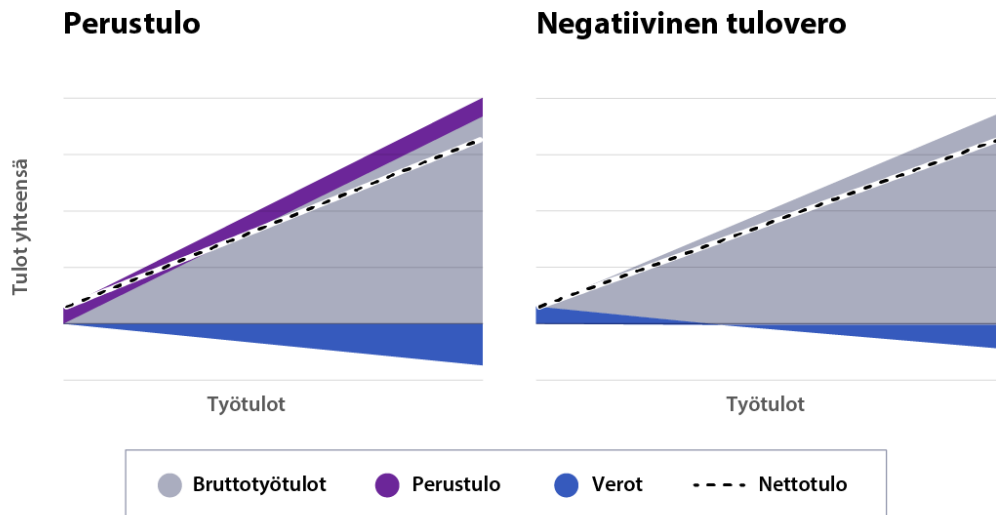
- Mitä etuuksia malli korvaa nykyjärjestelmässä?
- Kenelle / millä ehdoilla etuutta maksetaan?
- Minkä tasoinen etuus on?
 - Lähtökohtana nykytasoiset etuudet
- Miten se rahoitetaan?
 - Lähtökohtana kustannusneutraalius: korkeammat etuuskustannukset rahoitetaan korkeammalla tuloverotuksella

1. Perustulo ja negatiivinen tulovero

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Perustulo ja negatiivinen tulovero ovat tulovaikutuksiltaan ja logiikaltaan hyvin samanlaisia

Keskeinen ero:

Negatiivinen tulovero toteutetaan lähtökohtaisesti verojärjestelmän kautta ja vaatisi tällöin kuukausitasoista verotusta.

Toinen vaihtoehto maksaa sekin etuutena eikä verona.

Perustulosta on moneksi

- Ns. täysi perustulo tarkoittaa etuutta, joka korvaisi pitkälti kaikki muut etuudet.
- Suomessa on ehdotettu lähinnä osittaista perustuloa, joka korvaisi osan etuuksista, muttei esimerkiksi asumisen tukia ja toimeentulotukea.
- Perustulon rooli sosiaaliturvassa riippuu paljon sen tasosta. Suomalaisessa keskustelussa perustulon taso on vaihdellut 300 eurosta noin 1000 euroon. Valinnalla on paljon väliä esimerkiksi työnteon kannustimien kannalta.

Esitettyjä väitteitä perustulon puolesta

- Parantaisi työnteon taloudellisia kannustimia
- Vähentäisi byrokratialoukkuja, sosiaaliturvan monimutkaisuutta ja hallintoa sekä poistaisi etuuksien alikäyttöä
- Vähentäisi köyhyyttä ja tuloeroja
- Lisäisi työelämän joustavuutta muuttuvilla työmarkkinoilla (vastaisi työn murrokseen eli työsuhteiden epävarmuuteen, alustatalouteen, teknologisen kehityksen aiheuttamaan laajaan työttömyyteen, helpottaisi yrittäjyyttä)
- Lisäisi työllisyyttä mahdollistamalla myös ei-niin-tuottavan työn ja samalla kasvattaisi työn kysyntää (matalapalkkatuki)
- Mahdollistaisi leppoistamisen ja lisäisi hyvinvointia
- Olisi oikeudenmukainen tapa jakaa "yhteistä" omaisuutta (ns. kansalaisosinko)
- Lisäisi yhteiskunnallista luottamusta poistamalla tukien velvoitteita ja valvontaa
- Olisi nopea tapa vastata ulkoisiin "shokkeihin", kuten pandemiaan

Esitettyjä väitteitä perustuloa vastaan

- Työnteon kannustimet eivät parane, kun/jos verotusta kiristetään samalla
- Tehottomampi kohdentuminen kuin nykyjärjestelmässä: joko liian matala tai liian kallis, ei ota huomioon vaihtelevia tarpeita
- Osittainen perustulo ei poistaisi byrokraloukkuja, kun/jos asumistuki ja toimeentulotuki jäisivät ennalleen
- Byrokraloukkujen poistamisen työllisyysvaikutukset ovat epäselvät
- Työllisyyspalveluihin ja kouluttautumiseen liittyvien velvoitteiden poisto passivoi, millä voi olla pitkän aikavälin vaikutuksia esimerkiksi nuoriin
- Yhteisöllä, joka rahoittaa etuuden, on oikeus edellyttää vastavuoroisuutta tuen saamiseksi
- Matalapalkkatuki madaltaisi palkkoja
- Ei toimi globaalissa vapaan liikkuvuuden maailmassa

Perustulo ja negatiivinen tulovero

– tutkimusevidenssi vaikutuksista 1/2

- Simuloidut vaikutukset Suomessa kustannusneutraaleissa vaihtoehdoissa (Kannas & Kärkkäinen 2014; Kangas & Pulkka 2016; Viitamäki 2019)
 - Tuloerot kaventuvat ja pienituloisuus vähenee
 - Työnteon taloudelliset kannustimet eivät yleisesti ottaen parane
 - Hyötyjiä: nuoret sekä kotihoidontuen ja pääomatulojen saajat
 - Menettäjiä: palkansaajat (ja riippuen mallista myös eläkkeensaajat, opiskelijat)
 - Perustulon ja negatiivisen tuloveron tulonjakovaikutukset ovat periaatteessa yhtäläiset (Honkanen 2014)
- Perustulossa ja negatiivisessa tuloverossa etuusbyrokratia vähenisi, mutta tämän työllisyysvaikutuksista ei ole juuri tutkimusnäyttöä suuntaan tai toiseen (Harju ym. 2019)
- Myös kannustimet/velvoitteet osallistua aktivointitoimenpiteisiin vähenisivät eli perustulon työllisyysvaikutukset riippuvat myös näiden toimenpiteiden vaikuttavuudesta
 - Työvoimapolitiittiset koulutukset ja työnhaun tuki lisäävät osallistujien työllistymistodennäköisyyttä, mutta vaikuttavat pääosin siihen ketkä työllistyvät, eikä työllisyyden kokonaistasoon (Kauhanen 2020)

Perustulo ja negatiivinen tulovero

– tutkimusevidenssi vaikutuksista 2/2

- Suomen perustulokokeilun (2017–2018) perustulomallissa etuusbyrokratia ja työttömyysturvan velvoittavuus vähenivät ja työnteon taloudelliset kannustimet lisääntyivät
 - Kokeilun tulokset koskevat vain Kelan työttömyysturvan saajia.
 - Kokeilussa työnteon kannustimet lisääntyivät merkittävästi, koska verotusta ei muutettu. Kustannusneutraaleissa malleissa verotusta kiristettäisiin.
 - Rekisteritutkimuksessa havaittiin positiivisia, mutta vaatimattomia vaikutuksia työnteon määrään (Verho ym. 2021).
 - Kyselytutkimuksessa perustulon saajat raportoivat verrokkeja parempaa hyvinvointia (Kangas ym. 2021).
- Kehittyneissä maissa järjestetyissä perustulokokeiluissa ei ole yleensä havaittu merkittäviä vaikutuksia työllisyyteen, mutta joissain kokeiluissa etuudensaajien hyvinvointi on parantunut (katsauksia Marinescu 2018; Kanerva & Poutiainen 2020; Gibson ym. 2020)

Alustava ehdotus tarkemmin tarkasteltavaksi malliksi

Nykytilanne

■ Syyperusteiset etuudet € ← etuuden taso → €€€

Opiskelu	Opintoraha	Opintolaina
Lapsen hoito	Kotihoidon tuki	
Työttömyys	Työttömän perusturva	Työttömän ansioturva
Sairastuminen	Sairauspäiväraha perusturva	Sairauspäiväraha ansioturva
Lapsen syntymä	Vanhempainpäivär.perusturva	Vanhempainpäiväraha ansioturva
Työkyvyttömyys	Työkyvyttömän perusturva	Työkyvyttömän ansioturva
Työllinen	Palkka / yrittäjätulot	
Tulon	Ei syyperusteista etuutta	

Muut keskeiset etuudet

Toimeentulotuki	Lapsilisä	Vammaistuet
Yleinen / eläkkeensaajan asumistuki	Elatustuki	Eläkkeensaajan hoitotuet

Osittainen perustulo

■ Perustulo ■ Syyperusteiset etuudet

Perustulo	Opintolaina
Perustulo	
Perustulo	Työttömän ansioturva
Perustulo	Sairauspäiväraha ansioturva
Perustulo	Vanhempainpäiväraha ansioturva
Perustulo	Työkyvyttömän ansioturva
Perustulo	Palkka / yrittäjätulot
Perustulo	

Muut keskeiset etuudet

Toimeentulotuki	Lapsilisä	Vammaistuet
Yleinen / eläkkeensaajan asumistuki	Elatustuki	Eläkkeensaajan hoitotuet

Alustava ehdotus tarkemmin tarkasteltavaksi malliksi: Osittainen perustulo

- Tasasuuruinen verotettava etuus kaikille 17–64-vuotiaille vakinaisesti Suomessa asuville
- Nykyisen perusturvan suuruinen (bruttona n.700–800 €/kk)
- Korvaa perusturvaetuudet kokonaan ml. lapsi- ja aktiivikorotukset sekä työkyvyttömän kansan- ja takuueläkkeen. Lisäksi kotihoidon tuen, opintorahan sekä ansioturvan perusosan.
- Ei korvaa muita etuuksia eli toimeentulotukea, asumisen tukia, lapsilisiä, vammaistukia jne. Otetaan huomioon asumistuissa ja toimeentulotuessa tulona.
- Muuttaisi käytännössä rahoitustasapainoa (kunta, valtio, vakuutusrahastot). Simulointiarviossa tähän ei oteta kantaa eli kunnallisveroasteita tai sosiaalivakuutusmaksuja ei muuteta. Julkistaloutta tarkastellaan kokonaisuutena.
- Nykymuotoinen prog. verotus. Kiristetään valtionverotuksen tuloveroasteita kustannusneutraaliuden saavuttamiseksi (lähtökohtana Viitamäki 2019)
- Negatiivisesta tuloverosta ei tehtäisi omaa laskelmaa, sillä sen simuloitujen vaikutukset ovat lähes identtisiä. Sitä kuitenkin käsitellään raportissa yhtenä vaihtoehtona

Keskustelu

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Keskustelu arvioitavista malleista: perustulo ja negatiivinen tulovero

- Komitean näkemykset ehdotetusta mallista
 - Mitä etuuksia korvaa
 - Taso
 - Ikäryhmä
- Muita kysymyksiä, kommentteja?

Lähteet: Perustulo ja negatiivinen tulovero

- Gibson M, Hearty W, Craig P (2020). The public health effects of interventions similar to basic income: a scoping review. *Lancet Public Health* 5.
- Harju J, Kanninen O, Karhunen H ym. (2019). Sosiaaliturvan byrokratialoukut: Suunnitelma satunnaistetusta kenttäkokeesta. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 25/2019.
- Honkanen P (2014). Basic Income and Negative Income Tax: A Comparison with a Simulation Model. *Basic Income Studies* 9 (1-2).
- Kanerva M, Poutiainen M (2020). Kokeilut muissa maissa. Teoksessa Kangas O ym. (toim.), Suomen perustulokokeilun arviointi. STM:n raportteja ja muistioita 2020:15.
- Kangas O, Jauhiainen S, Simanainen M, Ylikännö M, toim. (2021). Experimenting with Unconditional Basic Income. Lessons from the Finnish Basic Income Experiment 2017-2018.
- Kangas O, Pulkka V-V, toim. (2016). Ideasta kokeiluun? Esiselvitys perustulokokeilun toteuttamisvaihtoehdoista. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 13/2016.
- Kannas O, Kärkkäinen O (2014). Perustulomallin analyysi - Eduskunnan tietopalvelun tuottama mikrosimulaatio perustulosta. Muistio.
- Kauhanen A (2020). Aktiivinen työvoimapolitiikka. Teoksessa Alasalmi ym. (toim.), Työpolitiikka ja työllisyysasti: tutkimukseen perustuvia johtopäätöksiä. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:33.
- Marinescu I (2018). No strings attached. The behavioral effects of U.S. unconditional cash transfer programs. NBER Working Paper Series 24337.
- Perkiö J (2016). Suomalainen perustulokeskustelu ja mallit. Työpapereita 85/2016. Helsinki: Kela.
- Verho J, Hämäläinen K, Kanninen O (2021). Removing Welfare Traps: Employment Responses in the Finnish Basic Income Experiment. VATT Working Papers 146.
- Viitamäki H (2019). Perustulo Suomessa. Valtiovarainministeriön julkaisuja 46.

2. Yksi perusturvaetus ja osallistumistulo

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Lähtökohtana yksi perusturvaetus

- Syyperusteinen ja universaali: nykyiset minimitason perusturvaetuuudet yhdistetään yhdeksi perusturvaetuudeksi
- Selkiyttää ja yksinkertaistaa etuusjärjestelmää: mm. etuuksien laskentasäännöt ja käsitteet yhtenäistetään
- Tavoitteena lisätä ymmärrettävyyttä ja vähentää väliinputoamista
- Palkitseminen sanktioiden sijaan (kuten osallistumistulossa)
- Tavoitteena vähentää byrokratia- ja kannustinloukkuja: helpottaa etuuden ja työnteon yhteensovittamista

Yksi perusturvaetus: esimerkkejä ja malleja

- **Ruotsin sosiaaliturvakaari** (socialförsäkringsbalk): Sosiaaliturvakaari sisältää säännökset useista, aiemmin erillisiin säädöksiin sisältyneistä sosiaaliturvaetuuksista. Kaaren tavoitteena on muun muassa eri etuuksien parempi yhteensovittaminen ja sen myötä selkeämpi ja johdonmukaisempi järjestelmä, joka on sekä helpompaa toimeenpanna että ymmärrettävämpi kansalaisille.
- **Universal Credit**: koostuu useammasta osasta, kotitalouskohtainen.
- **Osallistumistulo**: Osallistuminen tuo oikeuden etuuteen, jokainen osallistuu kykyjensä mukaan (osallistuminen tulkitaan laajasti), nähty myös askeleena kohden perustuloa. Käytännön sovellukset ja kokeilut jäävät melko kauaksi ihanteista.
- Käytännössä perustulokin voi perustua yhden perusturvaetuuden idealle.

Yksi perusturvaetus: Perusturvalaki

- Suomessa Eriarvoisuutta käsittelevän työryhmän loppuraportti VNK 1/2018 (s. 40-43)
- Perusturvalaki
 - Perusosa (ml. lapsikorotukset, osallistumislisä = perusturvaetus)
 - Asumistuki
 - Turvaosa (vähimmäisturva)
 - Korvausosa (oikeus helppo todeta, ei harkintaa)

Perusturvaetuuteen liittyviä ongelmia

- Erilliset osat tuovat joustavuutta ja osumatarkkuutta, mutta vähentävät selkeyttä
- Perusturvaetuuden yhdistäminen vähimmäisturvan ja ansioturvan sekä asumisen tukien kanssa epäselvää
- Osallistumislisä tai -tulo: kuka määrittää *oikean* osallistumisen
- Miten turvata kaikille yhdenvertaisesti mielekäs osallistumisen mahdollisuus (alueellisesti, eri elämäntilanteissa)
- Ketkä kuuluisivat tämän järjestelmän piiriin (esim. opiskelijoiden, yksinyrittäjien, eläkeläisten asema)?

Tutkimusevidenssi vaikutuksista

- Universal Credit: mallin kotitalouskohtaisuus voi johtaa Suomessa köyhyys- ja tasa-arvo-ongelmiin
- Helposti Suomen olosuhteisiin vertautuvaa tietoa maailmalta vain vähän (erityisesti osallistumistulo)
- Toimeenpanon tai palveluiden painoarvo merkittävä, eikä näistä aina sellaista dataa, että evidenssistä puhuminen olisi mielekäästä
- Joitakin vaikutuksia simuloitu mm:
 - Toimi-hanke
 - VNK 1/2018 (Eriarvoisuus-työryhmän raportti)

Alustava ehdotus tarkemmin tarkasteltavaksi malliksi

Nykytilanne

■ **Syyperusteiset etuudet** € ← etuuden taso → €€€

Opiskelu	Opintoraha	Opintolaina
Lapsen hoito	Kotihoidon tuki	
Työttömyys	Työttömän perusturva	Työttömän ansioturva
Sairastuminen	Sairauspäiväraha perusturva	Sairauspäiväraha ansioturva
Lapsen syntymä	Vanhempainpäivär. perusturva	Vanhempainpäiväraha ansioturva
Työkyvyttömyys	Työkyvyttömän perusturva	Työkyvyttömän ansioturva
Työllinen	Palkka / yrittäjätulot	
Tuloton	Ei syyperusteista etuutta	

Muut keskeiset etuudet

Toimeentulotuki	Lapsilisä	Vammaiset
Yleinen / eläkkeensaajan asumistuki	Elatustuki	Eläkkeensaajan hoitotuet

Yksi perusturvaetus

■ **Perusturvaetus** ■ **Syyperusteiset etuudet**

Opiskelu	Opintoraha	Opintolaina
Lapsen hoito	Kotihoidon tuki	
Työttömyys	Perusturvaetus	Osallistumislisä Työttömän ansioturva
Sairastuminen	Perusturvaetus	Sairauspäiväraha ansioturva
Lapsen syntymä	Perusturvaetus	Vanhempainpäiväraha ansioturva
Työkyvyttömyys	Työkyvyttömän perusturva	Työkyvyttömän ansioturva
Työllinen	Palkka / yrittäjätulot	
Tuloton	Perusturvaetus	

Muut keskeiset etuudet

Toimeentulotuki*	Lapsilisä	Vammaiset
Yleinen / eläkkeensaajan asumistuki*	Elatustuki	Eläkkeensaajan hoitotuet

*Asumistukien ja toimeentulotuen laskentaperusteita muutetaan

Alustava ehdotus tarkemmin tarkasteltavaksi malliksi: Yksi perusturvaetus

- Minimitason perusturvaetuudet yhdistetään yhdeksi perusturvaetuudeksi (vrt. ja ks. VNK 1/2018 perusturvalain perusosa)
 - Yhdistetään ainakin työttömyysturvan peruspäiväraha, työmarkkinatuki, sairauspäiväraha, vanhempainpäivärahat
 - Mahdollisesti myös kuntoutusraha, opintoraha, aikuiskoulutustuki, kotihoidontuki, ...
- Perusturvaetuuden/perusosan lisäksi ansio-osa, asumistukiosa, osallistumislisä ym.
- 18 vuotta täyttäneille
- Etuudet/tuet, joilla ei vaikutusta perusturvan perusosaan: lähinnä menoja korvaavat etuudet, sekä myös toimeentulotuki, lapsilisä, vammaisetuudet, jne
- Taso nykyisten perusturvaetuuksien kaltainen (ml. lapsikorotukset) + osallistumislisä
- Etuuden ja ansiotulojen suhde: lineaarinen väheneminen, vähenemisaste valittava, ei suojaosaa

Alustava ehdotus tarkemmin tarkasteltavaksi malliksi: Yksi perusturvaetuus (ja osallistumistulo/-lisä)

- Ehdotus:
 - Osallistumistuloa tarkastellaan (osallistumislisänä) osana yhtä perusturvaetuutta, koska korvattavat etuudet ovat pitkälti samoja
 - Simuloidaan ainakin kaksi erilaista vaihtoehtoa, joissa osallistumislisällä erilainen painoarvo

Lähteet 1/2

Yksi perusturvaetus ja osallistumistulo

- Atkinson, A. (1996). The case for a participation income', The Political Quarterly 67 (1), 67-70. [Linkki julkaisuun](#)
- Atkinson, A. (2014). After Piketty. The British Journal of Sociology 65 (4). [Linkki julkaisuun](#)
- McGann, M. & Murphy, M.P. (2021). Income support in Eco-Social State: The Case for Participation Income. Social Policy and Society (first view). [Linkki julkaisuun](#)
- Goodin, R.E. (2001). Work and Welfare: towards a post-productivist welfare regime. British Journal of Political Science 31 (1), 13–39. [Linkki julkaisuun](#)
- Groot, L., Muffels, R., & Verlaat, T. (2019). Welfare States' Social Investment Strategies and the Emergence of Dutch Experiments on a Minimum Income Guarantee. Social Policy and Society, 18 (2), 277-287. doi:10.1017/S1474746418000283
- Hiilamo, H. (2014) Voiko osallistava sosiaaliturva lisätä osallisuutta? Yhteiskuntapolitiikka 4 (1). [Linkki julkaisuun](#)
- Hiilamo, H. & Komp, K. (2018). The Case for a Participation Income: Acknowledging and Valuing the Diversity of Social Participation. The Political Quarterly 89 (2), 256–261. [Linkki julkaisuun](#)
- Lagrådsremiss, Socialförsäkringsbalk, 13.12.2007, s. 373. [Linkki julkaisuun](#)

Lähteet 2/2

Yksi perusturvaetus ja osallistumistulo

- Pérez-Muños, C. (2018). Participation Income and the Provision of Socially Valuable Activities. *The Political Quarterly* 89 (2), 268–272. [Linkki julkaisuun](#)
- SOU 2005:114, s. 29–33. Betänkande av Utredningen om samordning av socialförsäkringslagarna (SamSol). Socialförsäkringsbalk, Del 1. Stockholm 2005. [Linkki julkaisuun](#)
- STM (2015) Osallistava sosiaaliturva. Työryhmän loppuraportti, Raportteja ja muistioita 20. [Linkki julkaisuun](#)
- STM (2019) Osallistumistulon mallintamista valmisteleavan alatyöryhmän raportti. Raportteja ja muistioita 21. [Linkki julkaisuun](#)
- VNK (2018) Eriarvoisuutta käsittelevän työryhmän loppuraportti, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja. [Linkki julkaisuun](#)

Keskustelu

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Keskustelu arvioitavista malleista: yksi perusturvaetus ja osallistumistulo

- Komitean näkemykset ehdotetusta yksi perusturvaetus -mallista
 - Mitä etuuksia korvaa
 - Taso, ikäryhmä
- Komitean näkemykset ehdotetusta osallistumislisästä perusturvaetuuden lisänä
- Muita kysymyksiä, kommentteja?

3. Perustili

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Mikä perustili?

- Erilaisia toteutustapoja.
- Yksinkertaisimmillaan tilimallin kattamien etuuksien rahoittamiseksi maksettavat maksut ohjataan henkilökohtaiselle tilille (laskennallisesti). Nostetut etuudet vähentävät tilin saldoa. Tilin ylijäämän saa omaan käyttöönsä esimerkiksi eläköityessään.

Esitettyjä argumentteja perustilin puolesta

- Etuuksien yhdistäminen saman tilimallin alle yksinkertaistaa sosiaaliturvaa ja sen rahoitusta
- Lisää sosiaaliturvan läpinäkyvyyttä: säästät itsellesi ja kulutat itseltäsi. Merkittävä osa tulonsiirroista tapahtuu ihmisen elämänkaaren sisällä (vs. ihmisten välillä) nytkin
- Vähentää sosiaaliturvan kannustinongelmia:
 - Työssä ollessa maksut ”säästämistä itselle” -> vähäisempi kannustinhaitta
 - Etuuksien nostaminen vähentää myöhemmin saatavaa ylijäämää -> kannustaa työllistymään/opiskelemaan nopeasti
- Voi parantaa etuudensaajan autonomiaa ja muuttaa palveluiden kohdentumista

Esitettyjä argumentteja perustiliä vastaan

- Voi vähentää tulonjakoa ihmisten välillä tai hyödyttää erityisesti korkeatuloisia
- Ei toimi, jos ihmiset eivät ymmärrä kannustimia tai reagoi niihin
- Ei toimi, jos riskit hyvin kasautuneet
- Tilimalli lisää menoja staattisessa mielessä (jos etuudet samat, mutta jotkut saavat ylijäämän käyttöönsä); vaikutus julkiseen talouteen riippuu käyttäytymisestä
- Tilimalliin siirtyminen: ikäluokka kerrallaan? Kaikki kerralla?
- Voi muuttaa palveluiden kohdentumista

Perustili – tutkimusevidenssi vaikutuksista

Tuloksia mallinnoista:

- Suomessa työttömyystili olisi hyvin todennäköisesti hyvinvointia lisäävä, mikäli uudistus säädettäisiin niin, että se rahoitaisi itsensä (Määttänen & Salminen 2015)
- Suomessa nuorille (1987-s.) suunnattu työmarkkinatuen, peruspäivärahan ja opintorahan korvaava perustilimalli jätti noin 15 % ikäluokasta negatiiviselle tilisaldolle. Arvion mukaan etuuskien taso ei muutu, palvelut voidaan suunnata paremmin. 1987-syntyneet maksoivat oman sosiaaliturvansa. (Pyykkönen ym. 2021)
- Ruotsissa vain harva päätyisi negatiiviseen saldoon. Sosiaalilitit tehostaisivat sosiaaliturvaa. (Fölster ym. 2003)
- Tanskassa hyvinvointitilien käyttöönotto olisi yhteiskunnallinen Pareto-parannus oikeudenmukaisuuden, tehokkuuden ja julkisen budjetin näkökulmasta. (Bovenberg ym. 2012)

Alustava ehdotus tarkemmin tarkasteltavaksi malliksi

Nykytilanne		Perustili	
Syyperusteiset etuudet € ← etuuden taso → €€€		Perustili Syyperusteiset etuudet	
Opiskelu	Opintoraha Opintolaina	Perustili Opintolaina	
Lapsen hoito	Kotihoidon tuki	Kotihoidon tuki	
Työttömyys	Työttömän perusturva Työttömän ansioturva	Perustili Perustili	
Sairastuminen	Sairauspäiväraha perusturva Sairauspäiväraha ansioturva	Sairauspäiväraha perusturva Sairauspäiväraha ansioturva	
Lapsen syntymä	Vanhempainpäivär. perusturva Vanhempainpäiväraha ansioturva	Vanhempainpäivär. perusturva Vanhempainpäiväraha ansioturva	
Työkyvyttömyys	Työkyvyttömän perusturva Työkyvyttömän ansioturva	Työkyvyttömän perusturva Työkyvyttömän ansioturva	
Työllinen	Palkka / yrittäjätulot	Palkka / yrittäjätulot	
Tuloton	Ei syyperusteista etuutta	Ei syyperusteista etuutta	
Muut keskeiset etuudet		Muut keskeiset etuudet	
Toimeentulotuki Lapsilisä Vammaistuet		Toimeentulotuki Lapsilisä Vammaistuet	
Yleinen / eläkkeensaajan asumistuki Elatustuki Eläkkeensaajan hoitotuet		Yleinen / eläkkeensaajan asumistuki Elatustuki Eläkkeensaajan hoitotuet	

Alustava ehdotus tarkemmin tarkasteltavaksi malliksi (1/2): Perustili

- Tilimallien arvioinnissa haasteita: tarvitaan kattava paneeliaineisto ja oletuksia.
- Pyritään arvioimaan mallin vaikutuksia synteettisillä elinkaarilla (Määttänen & Salminen 2015). Arvioinnin pohjana yksinkertainen malli, mahdollisia lisätarkasteluja.
- Tilimalli kattaa ansiopäivärahan, työmarkkinatuen, peruspäivärahan, vuorottelukorvauksen, aikuiskoulutustuen, sekä opintorahan. Etuustasot ja etuuksien saamisen ehdot nykyisellään.
- Tilillä ei alkusaldoa. Staattisessa tarkastelussa maksuaste kalibroidaan niin, että maksut kattavat menot (alustavasti noin 6,1 % palkkasummasta).
- Kun tilin omistaja täyttää 65 vuotta, positiivinen saldo maksetaan veronalaisena tulona omistajalle (eläkettä korottamalla).

Alustava ehdotus tarkemmin tarkasteltavaksi malliksi (2/2): Perustili

- Malli lisää julkisen talouden menoja. Tarkastelussa tätä pyritään kvantifioimaan, ja mallintamaan tämän alijäämän kattamista
 - Käyttäytymisvaikutuksilla (kuinka voimakkaita oltava, jotta uudistus rahoittaa itsensä)
 - Negatiivisten saldojen vähentämisellä työeläkkeistä
- Lisäksi yleistä kuvailua elinkaarista, mallin hyötyjistä jne.
- Lisätarkasteluissa pyritään arvioimaan:
 - Mallin rajaaminen työttömyysturvan osalta lyhyisiin työttömyysjaksoihin/työttömyyspäivärahaan (Määttänen & Salminen 2015)
 - Saldon kehitystä yli ajan; relevantti jos palvelut halutaan kytkeä saldon etumerkkiin (Pyykkönen ym. 2021).
 - Alkusaldon ja vapaiden nostojen vaikutusta

Lähteet

- Määttänen & Salminen 2015: Unemployment Accounts A Finnish Application. ETLA Working Papers No. 29, 21 April 2015.
- Pyykkönen ym. 2021: Perustili – tie kannustavaan ja läpinäkyvään sosiaaliturvaan. Itlan raportit ja selvitykset 2021:1.
- Fölster ym. 2003: Assessing the Effect of Introducing Welfare Accounts in Sweden. Teoksessa Andersen, T. B & Molander, P (eds.) Alternatives for Welfare Policy. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bovenberg ym. 2012: Efficient redistribution of lifetime income through welfare accounts. Fiscal studies, vol. 33, no. 1, pp. 1–37.

Keskustelu

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Keskustelu arvioitavasta mallista: perustili

- Komitean näkemykset ehdotetusta mallista
 - Mitä etuuksia korvaa
 - Taso
 - Ikäryhmä
- Muita kysymyksiä, kommentteja?

Yhteenvetona

- Voidaanko edellä olevan perusteella jatkaa selvitystyötä?
 - Selvityksen sisältö
 - Termit, käsitteet
 - Tarkasteltuun valitut järjestämistavat

Selvitystyön seuraavat askeleet

- Edetään raportin kirjoittamisessa (tutkimuskirjallisuus)
- Siirrytään tekemään vaikutusarviointeja
- Syvennetään yhteiskunnallista vuorovaikutusta
 - Keskustelut puolueiden sosiaaliturva-asiantuntijoiden kanssa
 - Avoimet seminaarit
 - Kansalaiskeskustelu
- Seuraava käsittely komiteassa 25.4.

Puheenjohtajan yhteenveto

Pasi Moisio

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Lounas klo 11:30-12:30

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Tilannekatsaus negatiivisen tuloveron valmisteluun

Fransiska Pukander, finanssineuvos, valtiovarainministeriö, vero-osasto

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Hallitusohjelman negatiivista tuloveroa koskevat kirjaukset

- Selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön valtion tuloverotuksen yhteydessä toteutettava työtulotuki vuoteen 2022 mennessä. Se tarkoittaisi, että ansiotulovero voi olla negatiivinen pienituloisilla palkansaajilla, eläkeläisillä ja yrittäjillä. Työtulotuki kannustaisi työllistymään muun muassa osa-aika- ja keikkatyöhön ja ulottaisi tuloverotuksen progression myös pienempiin ansiotuloihin, joista ei makseta ansiotuloveroa. Valmistelun yhteydessä selvitetään, miten työtulotuki on yhdistettävissä muihin etuuksiin tarkoituksenmukaisella tavalla.
- Toteutetaan negatiivista tuloveroa koskeva kokeilu hyödyntäen viime kaudella toteutetusta perustulokokeilusta saatuja kokemuksia.

Muut hallituksen linjaukset

- Hallituksen toimintasuunnitelma:
 - Selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön valtion tuloverotuksen yhteydessä toteutettava työtulotuki, joka kannustaisi työllistymään muun muassa osa-aika- ja keikkatyöhön.
 - Selvitetään käyttöönottomahdollisuudet vuoteen 2022 mennessä.
 - Toteutetaan negatiivista tuloveroa koskeva kokeilu.
 - Työtulotukiselvityksen yhteydessä selvitys vuoteen 2022 mennessä.
- Talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa 29.10.2019 selvitykset aikataulutettiin vuoden 2022 työsuunnitelmaan.
- Kehysriihen 2021 linjaus: Käynnistetään negatiivisen tuloveron kokeilu tai muu työn ja sosiaaliturvan yhteensovittamista parantava ja byrokratiaa purkava kokeilu vuoden 2023 alusta. Hallitus tekee linjaukset kesällä 2022.

Valmistelun tilanne

- Negatiivista tuloveroa selvittävän työryhmän toimikausi alkoi 1.9.2021.
- Jäsenet VM:n vero-osastolta ja budjettiosastolta, STM:stä, Kelasta ja Verohallinnosta.
- Puheenjohtaja hallitusneuvos Panu Pykönen VM:n vero-osastolta.
- Työryhmä on kokoontunut 10 kertaa, kokouksia aikataulutettu vielä 8.
- Työryhmän toimikausi päättyy 30.6.2022, mihin mennessä työryhmä julkaisee raportin.

Työryhmän toimeksianto

- Työryhmän tehtävänä on selvittää negatiivisen tuloveron käyttöönottoa Suomen verojärjestelmässä. Ensisijaisesti selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön valtion tuloverotuksen yhteydessä toteutettava työtulotuki.
- Työryhmä tarkastelee verotuksen nykyjärjestelmässä käytössä olevaa työtulovähennystä, ei erillistä uutta verovähennystä.
- Työryhmän tulee arvioida työtulotuen käyttöönoton vaikutuksia verovelvollisille ja veronsaajille sekä sen kannustinvaikutuksia. Työryhmän tulee arvioida myös juridisia ja käytännön toteutukseen liittyviä edellytyksiä tuen käyttöönotolle, sekä negatiivisen tuloveron käsittelyä valtion talousarviossa.
- Työryhmän tulee myös selvittää edellytyksiä toteuttaa työtulotukea koskeva kokeilu vuoden 2023 alusta.
- Lisäksi työryhmä arvioi negatiivisen tuloveron toteutettavuutta sosiaaliturvaa täydentävänä elementtinä ottaen huomioon sen, että verotus perustuu vuositason tuloihin.

Tähän mennessä työryhmä on alustavasti käsitellyt mm.:

- Teoriaa, kansainvälisiä esimerkkejä ja aikaisempaa negatiivista tuloveroa koskevaa keskustelua.
- Juridisia edellytyksiä negatiiviselle tuloverolle ja työtulotuelle.
- Työtulotuen ja muiden etuuksien yhteensovittamista ja työtulotuen kansainvälistä ulottuvuutta.
- Työtulotuen käytännön toteutusta.
- Nykyisen työtulovähennyksen pohjalta muodostettavaa työtulotukea – esimerkkilaskelmia ja vaikutusarvioita varten rakennettu työtulotukimalli.
- Alustavia tarkasteluja työtulotuen kohtaannosta, vaikutuksista verovelvollisille ja veronsaajille, sekä työllisyysvaikutuksista.
- Kokeilun toteuttamisen edellytyksiä ja kokeilun valmistelua.

Kiitos!

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Asumisen tuet ja asuntopolitiikka

Tommi Laanti, asumisen jaoston varapuheenjohtaja, asuntoneuvos,
ympäristöministeriö

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Asuntomarkkinoista

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Kaupungistuminen jatkuu

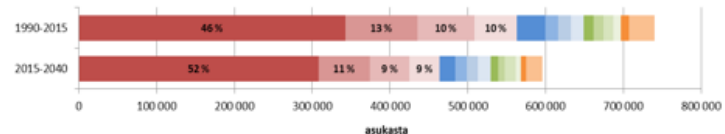
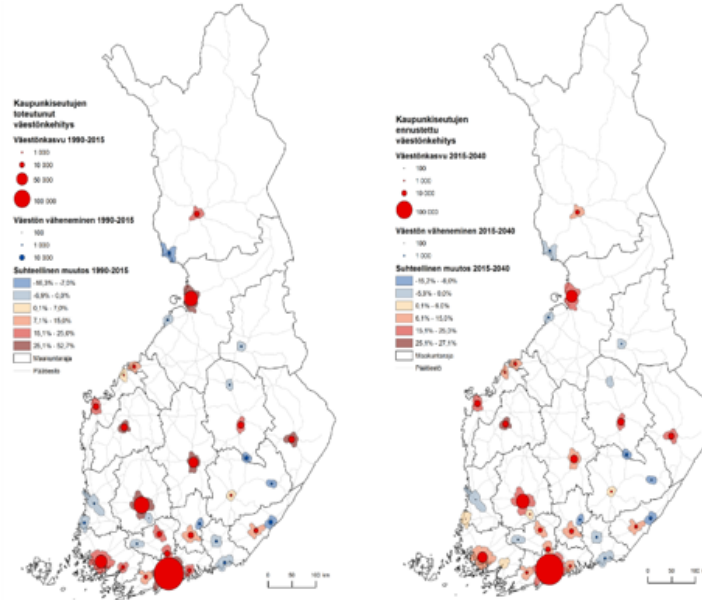
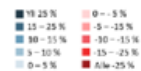
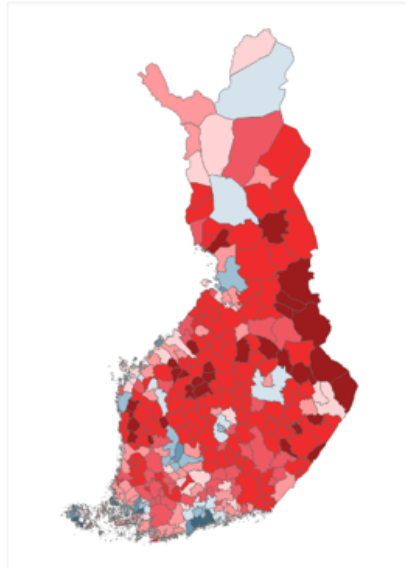
MDI:n uusi väestöennuste 2020-2040

VALITSE SKENAARIO
Perusraennuste

KOROSTA KUNTA
No items highlighted

VÄESTÖN MUUTOS KUNNITTAIN 2020-2040

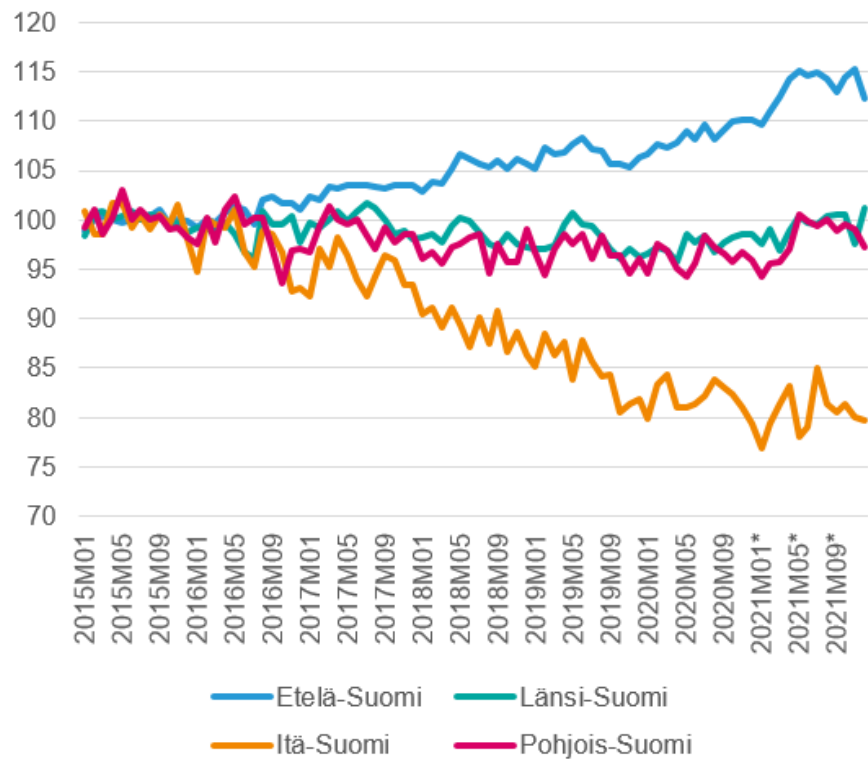
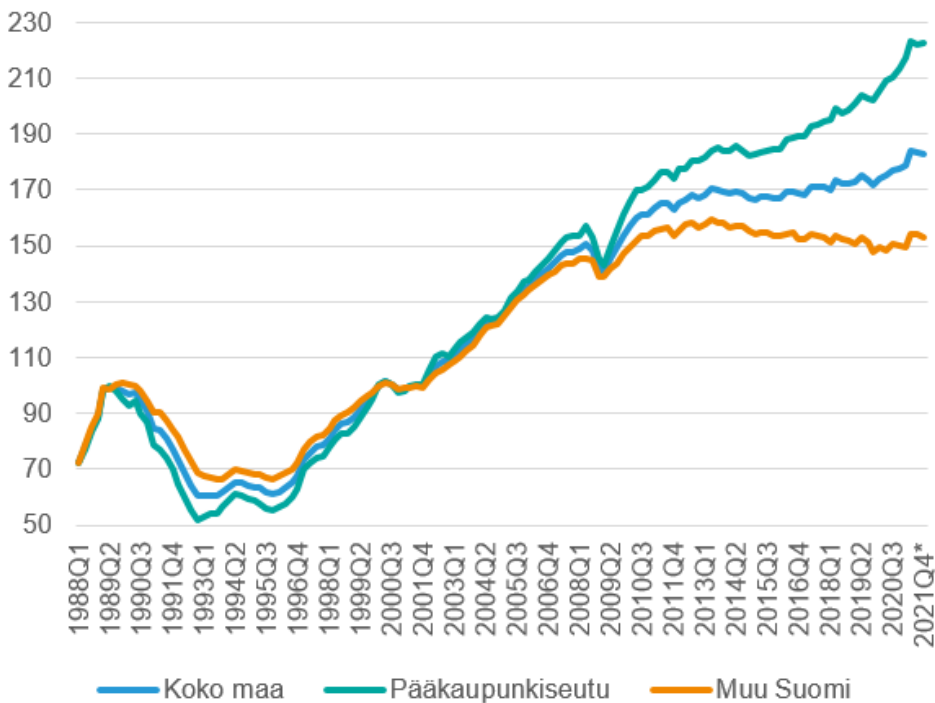
Perusraennuste

MDI Lähde: MDI

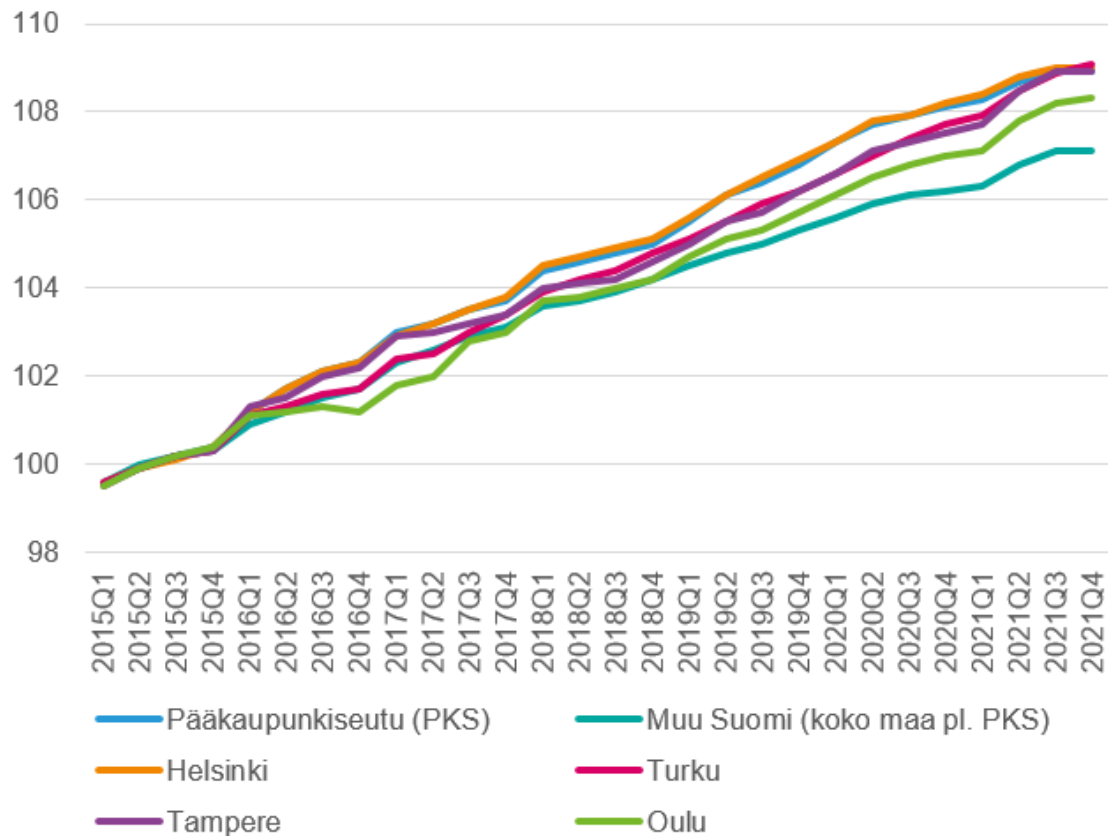
Lähde: SYKE

Osakehuoneistojen hintakehitys

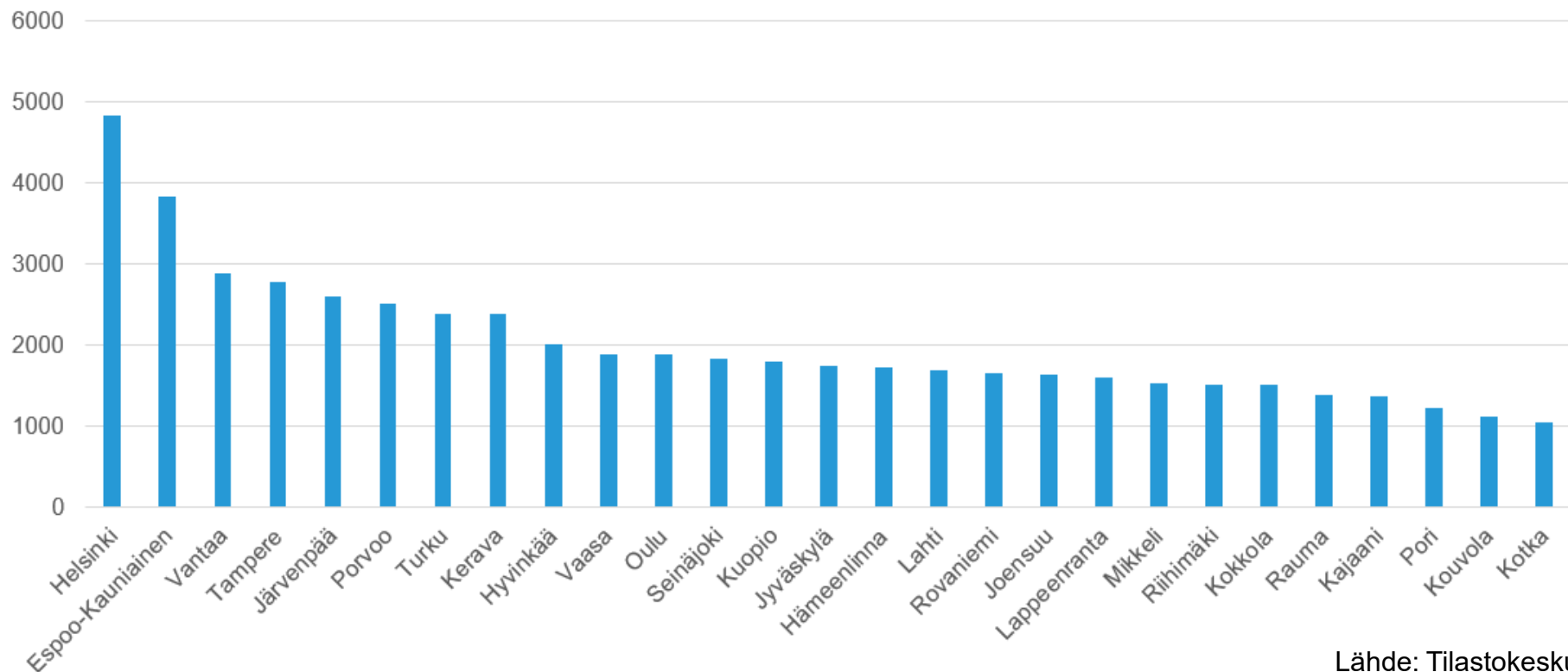
Lähde: Tilastokeskus

Asuntojen vuokrakehitys

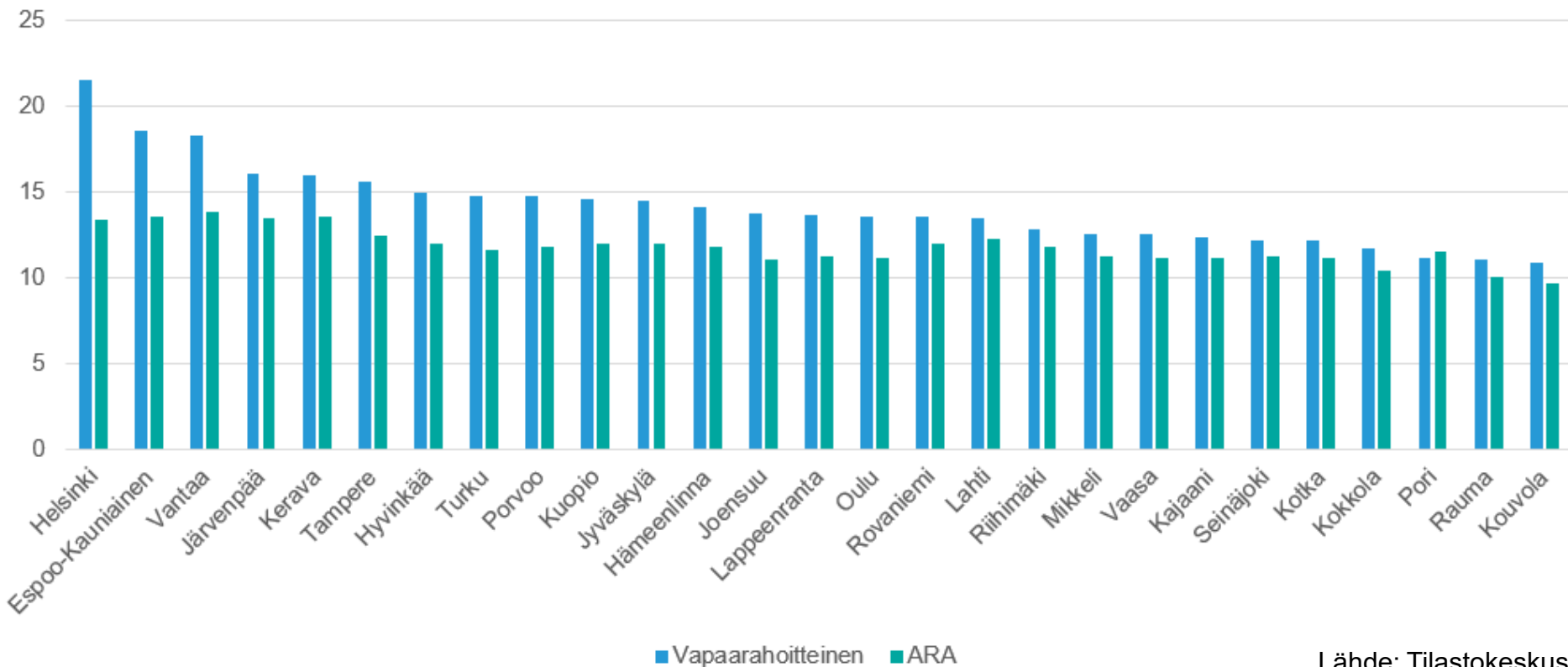
Lähde: Tilastokeskus

Vanhojen osakehuoneistojen hinnat 2021Q4

Lähde: Tilastokeskus

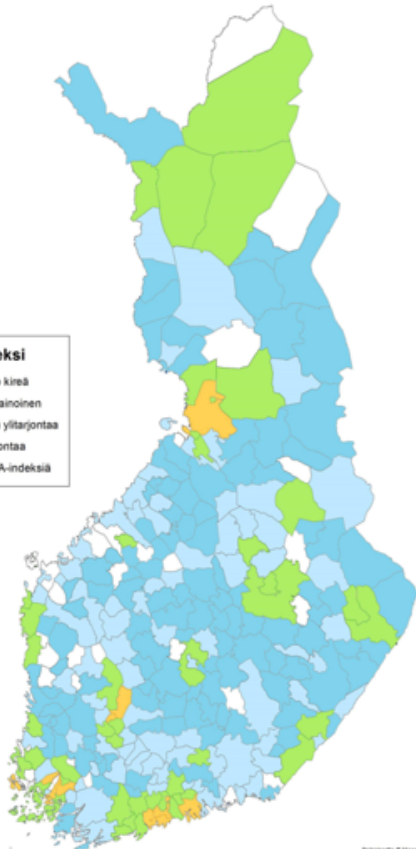
Asuntojen vuokrat 2021Q4

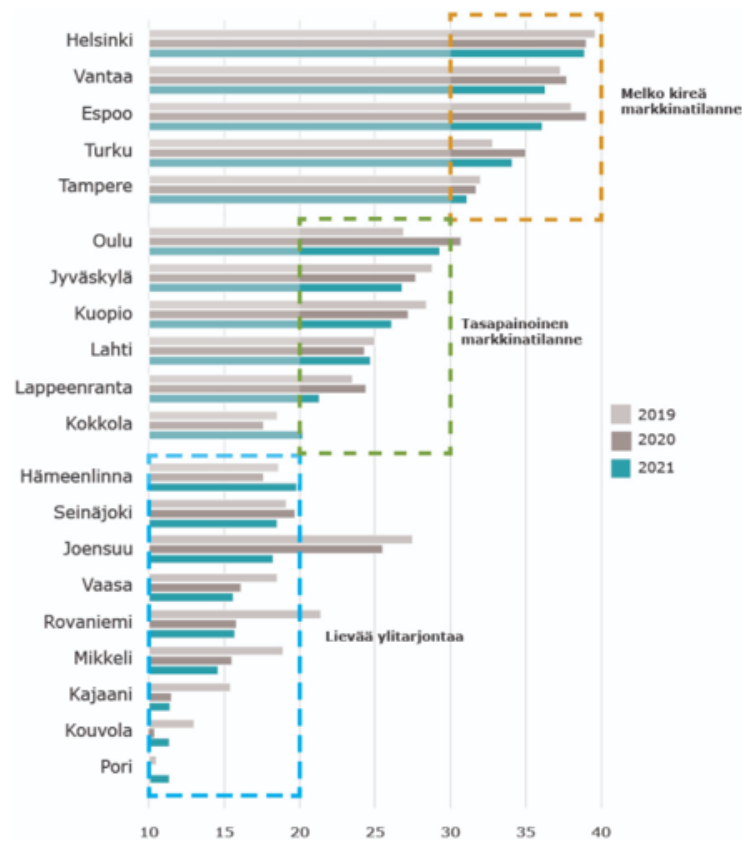
Lähde: Tilastokeskus

ARA-indeksi

2020

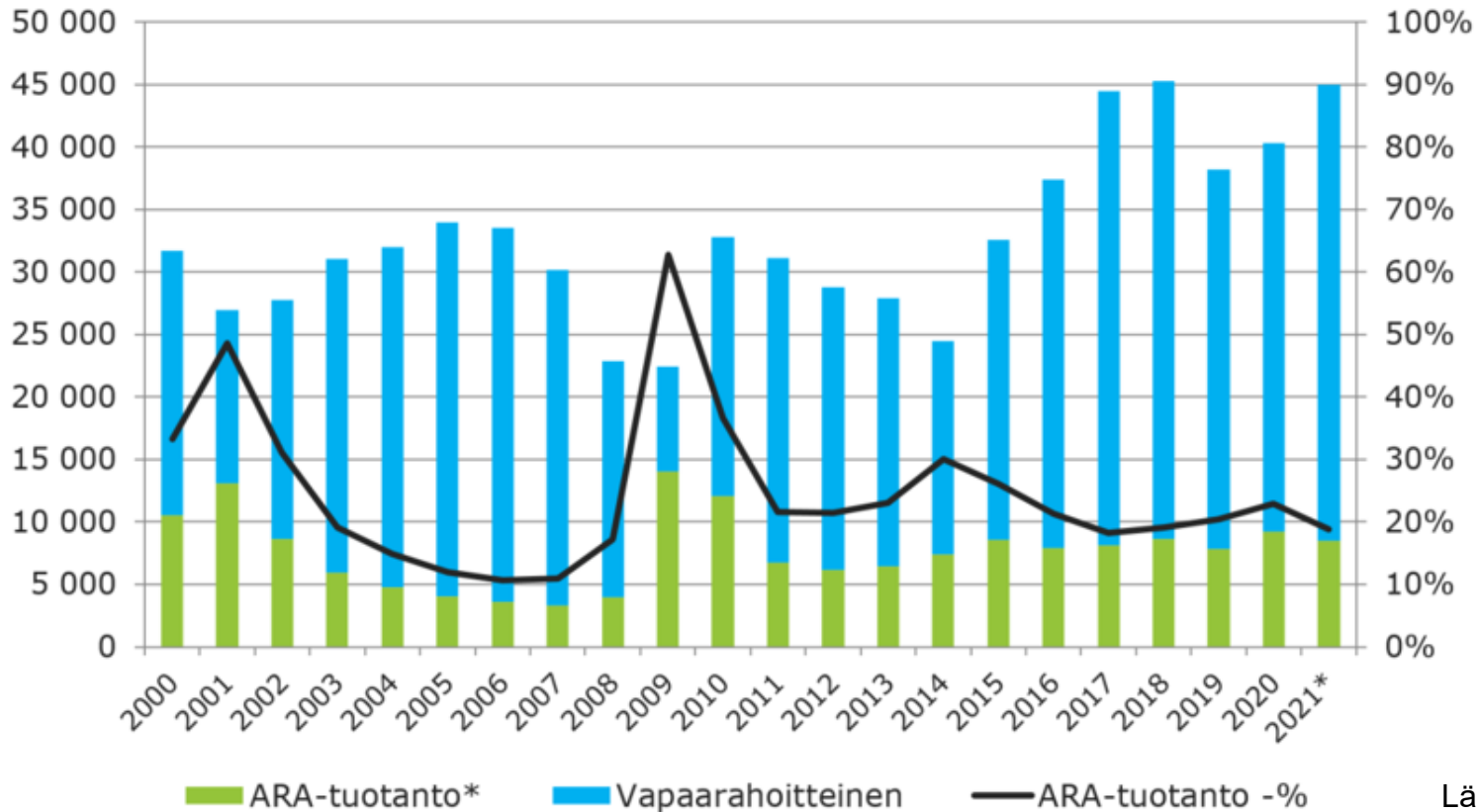
Paikannimi © Maanmittauslaitos, Iga-Info 7/2012/10
Kuvitus: Antti Kumpulainen ja Antti Kumpulainen / Pöytäkirja

Markkinatilanne suurissa kaupungeissa ja maakuntien keskuskaupungeissa ARA-indeksin mukaan vuosina 2019, 2020 ja 2021.

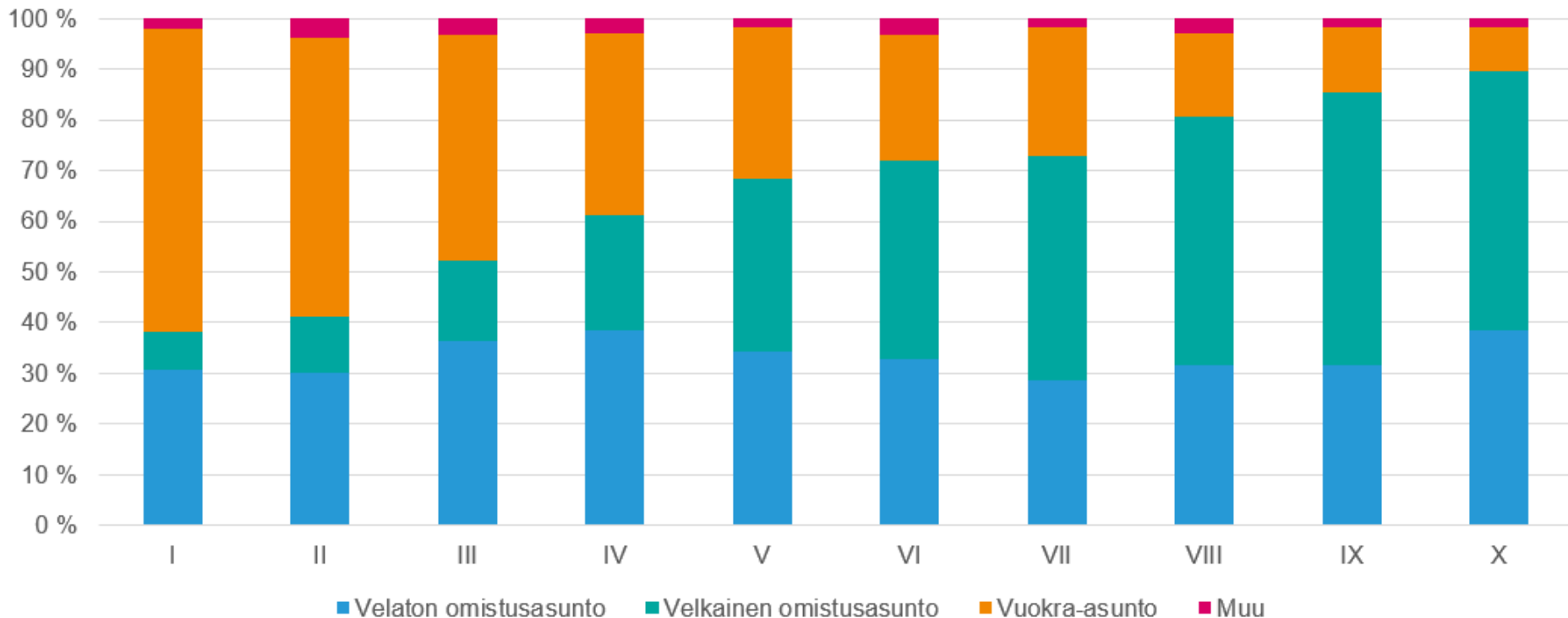
Lähde: ARA

Asuntotuotanto

Lähde: ARA

Kotitalouksien hallintamuotojakauma tulokymmenyksittäin 2019

Asumisen tuet ja asuntopolitiikka

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Asumiseen liittyviä huomioita

- Asuntomarkkinoiden eriytyminen
 - Kova asuntokysyntä ja nousevat asumismenot kaupunkiseuduilla
 - Ylitarjontaa väestöltään pienenevillä seuduilla
- Suomi on omistusasuntopaa, kiinnostus vuokra-asumiseen kasvamassa?
 - Korkealla tasolla oleva asuntotuotanto
- Kuntien merkitys mm. kaavoituksen kautta keskeinen
 - Esim. MAL-sopimukset
- Ikääntymisen asettamat haasteet asumiselle
- Ikääntyvä asuntokanta ja korjaaminen

Valtion rooli asuntomarkkinoilla

- Perustuslain mukaan julkistahojen edistettävä jokaisen mahdollisuuksia omaehtoiseen asumisen järjestämiseen
- Valtion rooli asuntomarkkinoilla markkinoita täydentävä
- Lainsäädäntö, strateginen suunnittelu (ml. ohjelmat), tiedontuotanto
- Asumisen tuet
 - Omistus ja vuokra, tuotanto ja kysyntä
 - Sosiaalinen asuntotuotanto, asumistuet
 - Verotukia omistusasumiseen

Hallitusohjelman asuntopoliittiset tavoitteet

- Rakennetaan hiilineutraalia yhteiskuntaa ja parannetaan rakentamisen laatua
- Tuetaan kestäväää kaupunkikehitystä ja lisätään asuntorakentamista kasvavilla kaupunkiseuduilla
- Poistetaan asunnottomuus kahdessa vaalikaudessa

Tuettu asuntotuotanto

- Kohtuuhintaista vuokra-asumista pienituloisille kotitalouksille
- Tavoitteena:
 - välttää syrjäytymistä asuntomarkkinoilta (ml. asunnottomuus)
 - edistää liikkuvuutta ja työvoiman saatavuutta
 - vähentää negatiivista segregatiota
- N. 40 % vuokra-asuntokannasta
- Painopiste kasvuseuduilla (erityisryhmät pitkäaikaisen tarpeen perusteella koko maassa)

Tuetun asuntotuotannon toimijakenttä

Viranomaiset

- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA)
 - YM tulosohtjaa
 - Myöntää asuntotuotannon tuet
 - Pitkäaikainen käyttö/tarve, kasvukeskukset, kohtuulliset rakentamisen ja asumisen aikaiset kustannukset, laatu
- Kunnat suosittelevat hankkeita (hyvinvointialueet?)

Tuottajat/omistajat

- Kuntien yhtiöt, yleishyödylliset toimijat

Rahoitus markkinoilta

Valtion tukeman asuntotuotannon elementtejä

- Korkotukilaina rahoituslaitoksilta
- Valtion täytetäkaus korkotukilainaan
- Investointiavustuksia erityisryhmille (liittyy korkotukilainaan)

- Tuki rahoitetaan valtion asuntorahastosta
- Kohdekohtaiset rajoitukset
- Asukasvalinta perustuu yleiseen tarveharkintaan
- Omakustannusvuokra
- Rajoitettu tuotontuloutus (yhtiötaso, yleishyödyllisyys)

Muita asumisen tukia

- Tukitoimia valtion tukeman asuntokannan hoitamiseen/taloudellisiin vaikeuksiin (väestöltään vähenevät alueet)
- Avustukset asuntojen korjauksiin ikääntyneille ja vammaisille henkilöille (varallisuus ja tulot)
- Avustukset hissien jälkiasennuksiin ja yhtiötason esteettömyyskorjauksiin
- Avustukset asuntokannan korjaamiseen ikääntyneille sopiviksi
- Kunnallistekniikka-avustukset (MAL-sopimukseen sitoutuneille kunnille)

MAL-sopimukset

- 12-vuotiset MAL-sopimukset seisemällä kaupunkiseudulla
 - yhteensä 62 kuntaa, noin 3 milj. asukasta
- Vahvistaa seutujen kuntien välistä yhteistyötä ja seutujen ja valtion välistä kumppanuutta
- Tavoite paremmin toimiva ja kilpailukykyisempi kaupunkiseutu
- Yhdessä sovitut tavoitteet maankäytön suunnittelulle ja suuntaamiselle, asuntotuotannolle sekä keskeiset kestävän liikkumisen edellytyksiä edistävät toimet/kehittämiskohteet

Ohjelmatyö hallituskaudella

- Lähiöohjelma
- Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma
 - Ikäohjelma (STM)
- Yhteistyöohjelma asunnottomuuden vähentämiseksi

Selonteko asuntopoliittiseksi kehittämisohjelmaksi

- Selonteko
- Työryhmän työ valmistui hallitusohjelman ja eduskunnan tarkastusvaliokunnan toimeksiannon mukaisesti joulukuussa 2020
- Parlamentaarinen seurantaryhmä
- Selonteko annettiin eduskunnalle valtioneuvoston yleisistunnossa 16.12.2021
- Selonteossa asumistukiin liittyen: ”Asumistukia kehitettäessä huomioidaan tukijärjestelmien muutosten vaikutukset asuntomarkkinoihin ja asumisen laatuun.”

Kiitos!

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

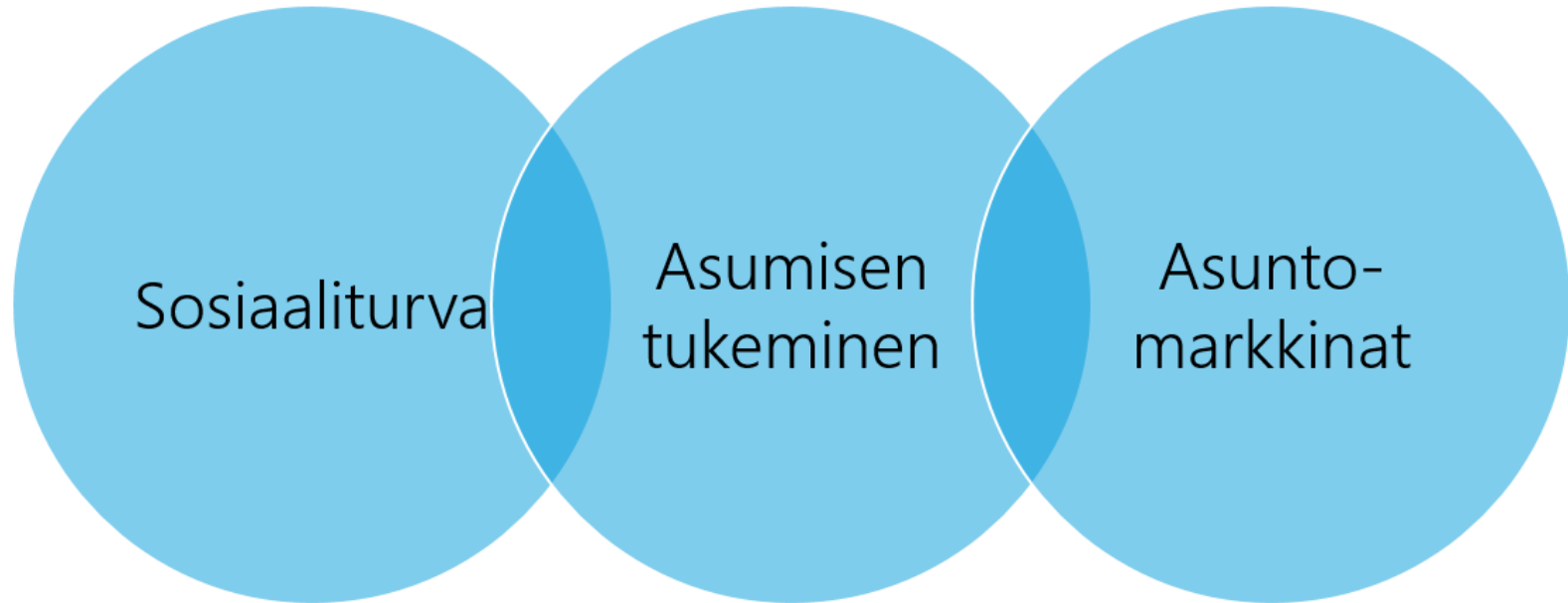
Yleisen asumistuen ruokakunta ja yksilöllistämisen mahdollisuudet

Mikko Horko, asumisen jaoston puheenjohtaja, neuvotteleva virkamies, STM

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Asumisen tukemisella on linkit sekä sosiaaliturvaan että asuntomarkkinoiden toimintaan

Ruokakunta

- Yleisen asumistuen keskeinen käsite
- *Vahva pääsääntö: Kaikki asunnon asukkaat* kuuluvat samaan ruokakuntaan ja heille myönnetään *yhteisten* asumismenojen alentamiseksi *yhteinen* asumistuki
- Perusajatuksena on, että jokainen ruokakunnan jäsen osallistuu maksukykynsä mukaisesti yhteisten asumismenojen maksamiseen
- **Oikeuksien ja velvollisuuksien suhde**

Yksilöllistäminen

- Sosiaaliturvan yleinen kehitys kohti yksilöllisiä etuuksia
 - Esim. työmarkkinatuen puolison tulojen tarveharkinta
- Taloudellinen riippumattomuus
- Erityisesti nuoret kokevat avopuolisoiden yhteisen asumistuen elatusvelvollisuudeksi

Laskelmat

- Kelan tutkimusblogissa 23.9.2021 yksilöllistämistä koskevista simulaatioista:
 - Skenaariot yleisen asumistuen yksilöllistämisestä toisivat tuen piiriin satojatuhansia uusia kotitalouksia. Tukimenot kasvaisivat satoja miljoonia euroja. Yksilöllistäminen tasaisi tulonjakoa ja vähentäisi pienituloisuutta, mutta vaikutus olisi aika vähäinen.
 - Yleisen asumistuen yksilöllistäminen siten, että kotitalouden kaikki täysi-ikäiset voivat olla oikeutettuja omaan tukeen, toisi asumistuen piiriin lähes 300 000 uutta kotitaloutta ja kasvattaisi asumistukimenoja tarkastellusta skenaariorista riippuen 510–620 miljoonaa euroa.

Kustannusneutraali yksilöllistäminen?

- Tuen saajien määrä kasvaisi huomattavasti, mitä jouduttaisiin kompensoimaan tuen tason alentamisella -> keskimääräinen tuki laskisi huomattavasti
- Tukieuroja siirtyisi erityisesti yksin asuvilta ja yksinhuoltajilta kotitalouksille, joissa vähintään kaksi aikuista
- Tuet pienenisivät erityisesti alimmissa tulodesiileissä, joten toimeentulotukimenot kasvaisivat voimakkaasti

Yksilöllistämisen arviointi

- Totaalinen yksilöllistäminen olisi joko
 - huomattavia lisäkustannuksia aiheuttava, tai
 - tulonjakovaikutuksiltaan vaikeasti perusteltava ja samalla toimeentulotukimenoja kasvattava
- Liian järeä ase opiskelijoiden tilanteen korjaamiseksi
- Ehdotus: *Asumistuen kehittämissuunnitelman valmistelu jatkuu niin, ettei asumistuen muuttamista täysin yksilölliseksi tueksi selvitetä enemmälti*

Muut yksilöllistämismvaihtoehdot

- Vuokrasopimuksen sitovan vaikutuksen poistaminen ruokakuntakriteeristä
 - Lisäisi avoliittoselvittelyjä
- Avoliiton uudelleenmäärittely
 - Vaikuttaa useassa etuudessa
 - Pääsääntöön siitä, että avoliitto vaikuttaa kuten avioliitto, ei voitane eikä liene perusteita puuttua
 - ”Koeaika”?

Kiitos!

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Tilannekatsaus haku- ja maksuajankohtia, perhekäsitteitä ja tulokäsitteitä koskevista selvityksistä

Jaana Rissanen, hallintojaoston puheenjohtaja, johtaja, STM

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Taustaa

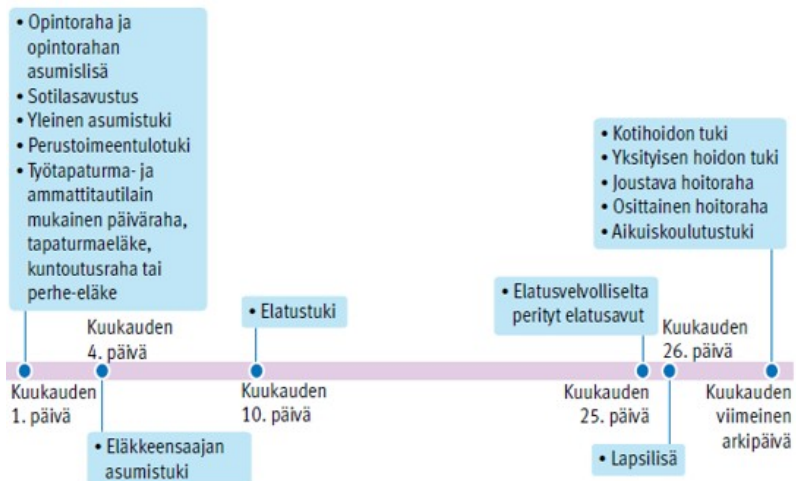
- Hallintojaostolle on aikaisemmin tuotettu tutkimus haku- ja maksuajankohdista sekä perhe- ja tulokäsitteistä sosiaaliturvaetuuksissa (Kela, Ella Sihvonen)
- Komitea linjasi, että haku- ja maksuajankohtia, perhekäsitteitä ja tulokäsitteitä koskevia osauudistuksia aletaan valmistelemaan hallintojaostossa

Etuuksien maksu- ja hakuajat

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Sosiaaliturvaetuuksien maksupäivät - nykytila

Yksilöllisesti vaihtelevat maksupäivät

- Äitiysraha
- Erityisäitiysraha
- Vanhempainrahat
- Isyysraha
- Erytishoitoraha
- Sairauspäivärahat
- Tartuntatautipäiväraha
- Luovutuspäiväraha
- Soviteltu aikuiskoulutustuki
- Ammattitutkintostipendi
- Sotilasavustuslain mukainen erityisavustus ja opintolainojen korot
- Ansiopäiväraha
- Peruspäiväraha
- Työmarkkinatuki
- Liikkuvuusavustus
- Vuorottelukorvaus
- Kuntoutuslain mukainen kuntoutusraha

Lähde: Sihvonen E., Tutkimus perhe- ja tulokäsitteistä sosiaaliturvassa

Maksuajankohdat - nykytila

- Suuri osa etuuksista maksetaan kuukauden 1. päivä tai kuukauden alkupuolella
 - Sairausvakuutuslain ja työttömyysturvalain mukaisissa etuuksissa ei ole kiinteää maksupäivää, vaan maksupäivä vaihtelee ja etuus maksetaan tietyn pituisissa jaksoissa.
- Lapsiperheiden etuuksien maksupäivissä on vaihtelua
 - Yhtenäistämistä voidaan selvittää samalla, kun lapsiperheiden sosiaaliturvaa selvitetään sosiaaliturvauudistuksen edetessä.
- Eläkkeiden maksupäivissä on eroavaisuuksia, mutta useimmat eläkkeet maksetaan kuukauden alkupuolella.
 - Pidemmällä tähtäimellä yhtenäistämistä ja sen vaikutuksia voisi olla mahdollista selvittää.

Hakuajat - nykytila 1/2

- Hakuajat vaihtelevat
 - Osassa etuuksia ei ole lainkaan takautuvaa hakuaikaa,
 - Osassa 6 kuukauden takautuva hakuaika ja
 - Useassa etuudessa hakuaika on jotain tältä väliltä.
- Lapsiperheiden etuuksien hakuajoissa joitakin eroja
 - Lapsiperheiden etuudet tulevat sosiaaliturvauudistuksessa erikseen selvitettäväksi ja hakuaikoja voidaan tarvittaessa käsitellä siinä yhteydessä.

Hakuajat - nykytila 2/2

- Perusteluita hakujajoille ei juurikaan avata lakien esitöissä
- Hakuajat pitkälti vakiintuneet, samojen lakien mukaiset hakuajat aika hyvin yhdenmukaisia (SVL, TTL, eläkkeet), ei ole kuulunut, että niissä olisi ongelmia, hakuaikojen lyhentäminen voisi johtaa etuuden menetyksiin

Lainvalmisteluun

- Tällä vaalikaudella edistettävissä muiden hankkeiden yhteydessä
 - Asumistuen maksaminen vuokranantajalle, hakuaikojen yhtenäistäminen opiskelijoiden etuuksissa ja Kelan kuntoutuksen hakuajan pidentäminen

Perhekäsitteet

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Perhekäsitteet 1/2

- Yleensä etuuslainsäädännössä perheellä tarkoitetaan samassa taloudessa asuvaa ydinperhettä, johon myös huoltajan kanssa yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa elävä henkilö katsotaan kuuluvaksi.
- Perhesuhteiden huomioiminen laajempi kuin perhe
 - Yleisessä asumistuessa ruokakunnan käsite ja toimeentulotuessa käytetään perheen lisäksi sitä laajempaa yhteistalouden käsitettä

Perhekäsitteet 2/2

- Perhesuhteiden huomioimiselle on kuitenkin etuuksien tarkoituksesta ja kohdentumisesta juontuvat painavat perusteet.
- Perhesuhteiden huomioiminen monimutkaistaa etuuksien ja tukien toimeenpanemista, mm. perhesuhteiden selvittämiseen liittyvistä vaikeuksista johtuen.
 - Esimerkkinä tästä voidaan tuoda esille avoliittojen selvittäminen toimeentulotuessa, yleisessä asumistuessa ja lapsilisässä.
- Vaikuttaisikin siltä, että perhekäsitteiden ongelmassa kyse on merkittävilta osin toimeenpanon ongelmista eli käytännössä olosuhteiden selvittämiseen liittyvistä vaikeuksista. Tämä tullaan ottamaan huomioon, kun etuuksia kehitetään.

Tulokäsitteet

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Tuloselvitys

- Hallintojaostolle tuotetusta tutkimuksesta selviää, että sosiaaliturvalainsäädännössä on ainakin 14 eri tulokäsitettä
- Lähtöoletuksena on, että tulojen huomioimisella pyritään kohdentamaan etuutta tietyille saajaryhmille
- Arvioitavaksi tulee, mitä eroja lähellä toisiaan olevissa tulokäsitteissä on ja olisiko niistä löydettävissä jotain yhtenäistettävää, joka olisi helposti toteutettavissa teknisluonteisina muutoksina
- Alustavana havaintona voidaan esittää, että laaja-alaisempi yhtenäistäminen vaatii yhteistyötä eri etuuksien kanssa, laajempaa taustojen selvittelyä, tavoitteen määrittelyä ja vaikutusten arviointia – muutoksilla on vaikutuksia etuuksien määräytymiseen ja mahdolliseen tasoon

Mitä seuraavaksi

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Mitä seuraavaksi

- Tällä vaalikaudella aloitetaan valmistelu, mutta asian laajuuden vuoksi esitykset valmistuvat seuraavalla kaudella:
 - Uusi laki, johon kootaan menettelytapasäännökset Kelan maksamien etuuksien osalta (mm. päätöksen antaminen, maksutapa, takaisinperintä, muutoksenhaku jne.)
 - Uusi laki maksujen ja etuuksien perusteena olevista tuloista

Kiitos!

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Työkokouksen päätös ja palaute onnistumisesta

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET